

Wanda Nagórny

Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania im. gen. J. Ziętka w Katowicach

ROLA POLITYKI PRZEMYSŁOWEJ W STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POLSKI I UNII EUROPEJSKIEJ

Streszczenie: Polityka przemysłowa, podobnie zresztą jak inne dziedziny polityki makroekonomicznej, budzi wiele kontrowersji. Wpisuje się ona w nurt permanentnych dyskusji o roli państwa w gospodarce. I podobnie jak nie kwestionuje się konieczności czynnego udziału państwa w gospodarce, tak i uzasadnione jest prowadzenie polityki przemysłowej. Dyskutowane są natomiast jej cele, metody i narzędzia. Nieobecność pojęcia „polityka przemysłowa” w dokumentach dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno Unii Europejskiej, jak i Polski ma swoje przyczyny. Nie milną głosy zwracające uwagę, że najlepszym i wystarczającym narzędziem regulacji przemysłu jest rynek. Polityka przemysłowa jest zatem niepotrzebna, a państwo powinno jedynie w wąskim zakresie wpływać na ten sektor poprzez narzędzia charakterystyczne dla innych polityk. Do głównych celów współczesnej polityki przemysłowej należy wspieranie postępu naukowo-technicznego, który decyduje o konkurencyjności produktów; produktów zawierających duży wkład wartości dodanej, opartych na nowoczesnych technologiach. Bez aktywnej polityki przemysłowej nie ma silnego przemysłu, a bez silnego przemysłu nie ma dobrze funkcjonującej gospodarki.

Słowa kluczowe: polityka przemysłowa, gospodarka, innowacyjność.

Jednym z głównych celów państwa w każdym kraju jest sformułowanie takiej strategii działania, która pobudzałaby rozwój społeczno-gospodarczy kraju. Taka długookresowa strategia powinna zawierać jak najpełniej scharakteryzowane cele, warunki i środki jej realizacji. Powinna także wskazywać podmioty zaangażowane w jej realizację oraz określać procedury monitorowania postępów na drodze rozwoju. Jednak przede wszystkim strategia ta musi być realizowana.

Konieczność jej opracowania dostrzegła Unia Europejska, formułując w roku 2000 w Lizbonie Strategię (początkowo tylko zalecaną, a od roku 2005 obowiązującą) rozwoju krajów członkowskich w perspektywie roku 2010. Efektem końcowym jej realizacji miało być ukształtowanie gospodarki i społeczeństwa wiedzy. Podstawowym czynnikiem dynamizującym wzrost gospodarczy miały być innowacje, rozumiane jako przekształcenie wiedzy w wartość dodaną. Osiągnięta innowacyjność miała być głównym czynnikiem przewagi konkurencyjnej Unii Europejskiej w gospodarce światowej. Brak konsekwencji w realizacji Strategii Lizbońskiej wywołał konieczność jej rewizji.

W lipcu 2005 roku Komisja Europejska dostrzegła wagę polityki przemysłowej dla wzrostu konkurencyjności gospodarki, stwierdzając, że zasadnicze znaczenie dla wzrostu gospodarczego ma przemysł przetwórczy¹.

W październiku 2005 roku Komisja Europejska, redagując dokument zatytułowany „Nowa Polityka Przemysłowa”, przyznała, że obecna struktura gospodarki uniemożliwia skuteczne konkurowanie w zglobalizowanym rynku. Wskazuje na to chociażby znaczący udział w wymianie handlowej nieco więcej niż średnich technologii oraz produktów wytworzonych za pomocą średnich kwalifikacji pracowników. Konieczne są więc szybkie zmiany. Niebagatelne znaczenie dla sformułowania nowej polityki miała sytuacja na europejskim rynku pracy. Według słów wiceprzewodniczącego Komisji Guentera Verheugena: „Czas protekcjonizmu i dotacji państwowych bezpowrotnie minął. Politycy nie tworzą miejsc pracy. Możemy jednak stworzyć odpowiednie warunki ramowe dla rozkwitu przemysłu”², co w konsekwencji tworzyłoby nowe miejsca pracy.

Nowa polityka miała koncentrować się na takich dziedzinach, jak: konkurencyjność, energia i środowisko, prawa własności intelektualnych, stanowienie prawa, badania naukowe, innowacyjność, wiedza i kwalifikacje, kierowanie zmianami strukturalnymi. Inicjatywy Komisji Europejskiej skierowane zostały zwłaszcza do sektora farmaceutycznego, chemicznego, obronnego, przemysłu kosmicznego i technologii teleinformatycznych. Narzędziami realizacji zamierzeń zawartych w Strategii Lizbońskiej są ustalenia wprowadzone do perspektywy Unii na lata 2007–2013. Niestety stosunkowo precyzyjnie określone w Strategii działania i przeznaczone na ten cel fundusze w praktyce nie poprawiły pozycji konkurencyjnej Unii na rynku światowym.

W analizie struktury produkcji podstawowych rodzajów światowego przetwórstwa przemysłowego w roku 2007 według głównych krajów – producentów zwracają uwagę odległe miejsca krajów europejskich i pogarszająca się pozycja tych krajów w porównaniu z rokiem 2000. Na przykład w produkcji koksu, produktów rafinacji ropy naftowej, paliw jądrowych dopiero na 8. miejscu znajduje się Francja (w 2000 roku miejsce 5.), a pozostałe kraje europejskie nie znalazły się w pierwszej piętnastce. W produkcji sprzętu i urządzeń radiowych, telewizyjnych i telekomunikacyjnych Niemcy zajmują 6. pozycję, a Wielka Brytania, która była 6. w 2000 roku, po ośmiu latach zajmowała już miejsce 9. W pozostałych grupach towarowych w 2007 roku najwyżej z krajów UE znajdują się Niemcy, zajmując 3. lub 4. miejsce.

¹ Przemysł wytwórczy w Unii Europejskiej w 2004 roku zatrudniał 34 miliony osób, stanowił ponad 3/4 eksportu i pochłaniał aż 80% wydatków sektora prywatnego na badania naukowe i rozwój. Komunikat Komisji Wspólnot Europejskich *Wdrażanie wspólnotowego programu lizbońskiego: Ramy polityczne dla wzmocnienia przemysłu UE – w kierunku bardziej zintegrowanego podejścia do polityki przemysłowej*, 5.10.2005 COM(2005) 474.

² *Nowa polityka przemysłowa: tworzenie warunków dla rozkwitu produkcji*, IP/05/1225, z 5.10.2005.

Na podstawie danych zwartych w tab. 1 można stwierdzić, że kraje rozwinięte gospodarczo notują słabe tempo wzrostu produkcji przemysłowej, a też i proporcjonalnie słabe tempo wzrostu gospodarczego, natomiast w krajach rozwijających się tempo wzrostu produkcji przemysłowej było w analizowanym okresie blisko czterokrotnie wyższe, podobnie jak tempo wzrostu gospodarczego.

Polityka przemysłowa znajduje się obecnie na liście priorytetów Unii Europejskiej. Przemysł przyczynia się w sposób zasadniczy do rozwoju gospodarki opartego na wzajemnych związkach merytorycznych i funkcjonalnych między elementami trójkąta obejmującego B+R, edukację i innowacje.

Tabela 1. Dynamika produkcji przemysłowej w świecie w latach 2001–2007 (w cenach stałych)

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	
	rok poprzedni = 100							2000 = 100
Świat	97,8	100,4	102,5	104,4	103,2	104,3	103,6	117,2
Kraje rozwinięte gospodarczo	97,2	99,8	101,1	102,8	102,3	103,4	102,8	109,6
Kraje rozwijające się gospodarczo, w tym:	99,0	101,7	105,7	107,4	105,4	106,1	105,7	134,3
Ameryka Północna	96,2	100,7	101,4	102,4	104,1	102,9	102,3	110,0
Ameryka Środkowa i Południowa	98,1	99,2	102,7	107,9	104,1	104,5	104,9	123,1
Azja, w tym:	96,2	101,1	104,2	105,7	103,6	105,8	104,3	122,5
Azja bez Izraela i Japonii	99,5	103,9	106,6	107,6	106,2	106,8	105,4	141,9
Europa	100,4	99,5	100,8	102,9	101,2	103,8	103,7	112,8
Oceania	102,8	101,1	103,3	100,3	100,7	99,4	102,3	110,2

Źródło: Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2009, GUS, Warszawa 2010, tabl. 24(27), s. 58.

Rozwój przemysłu tworzy miejsca pracy, generuje innowacje oraz eksport i jest powiązany z branżą usług. Na przykład we Francji 85% nakładów na B+R przedsiębiorstw realizowanych jest w przemyśle; przemysł też przyczynia się do zmian wielkości i struktury eksportu: produkty wytworzone w przemyśle stanowiły 80% dóbr i usług eksportowanych w 2007 roku; przemysł rozwija sektor usług świadczonych dla przedsiębiorstw (sektor ten to 16,6% PKB)³. Wszystkie sektory usługowe, także i te nowoczesne, korzystają ze sprzętu i narzędzi produkowanych dzięki konkurencyjności w przemyśle.

Niedawny kryzys finansowy ujawnił liczne słabości strukturalne gospodarki unijnej. Likwidacja tych słabości stanowiła więc pilne wyzwanie dla polityki przemysłowej. Zadania te zostały zawarte w dokumencie będącym kontynuacją Strategii Lizbońskiej, zatytułowanym Strategia Europa 2020 i zatwierdzonym przez Radę Europejską w czerwcu 2010. Strategia Europa 2020 dotyczy sfery gospodarczej i społecznej. Podtrzymuje cele zawarte w poprzedniej Strategii, podkreślając, że głów-

³ L. Gallois, *Pour une nouvelle ambition industrielle française et européenne*, „Problèmes économiques” 2010, nr 3007.

nym źródłem wzrostu gospodarczego ma być gospodarka oparta na wiedzy, przyjazna środowisku naturalnemu i efektywniej wykorzystująca dostępne zasoby.

Trzonem tej gospodarki jest:

- zwiększenie wydatków na badania i rozwój i skierowanie tych badań na produkcję towarów o wysokiej wartości dodanej,
- rozwój i przekształcenia w sektorze edukacji,
- transferowanie efektów B+R w wartość dodaną.

Priorytety Strategii 2020 wkrótce znajdą wyraz w perspektywie finansowej na lata 2014–2020. W Strategii Europa 2020 sprecyzowane zostały także zadania stojące przed polityką przemysłową. Należą do nich:

- konieczność stworzenia korzystnego otoczenia dla działania sektora małych i średnich przedsiębiorstw i współpracy między nimi;
- zachęcanie przedsiębiorstw do współpracy z ośrodkami badawczymi i naukowymi w celu przyspieszenia procesu transferu innowacji i postępu technologicznego i organizacyjnego;
- kształtowanie spójności ekonomicznej i społecznej Unii Europejskiej, harmonijnego rozwoju i niwelowanie różnic rozwojowych między regionami;
- przyspieszenie adaptacji przemysłu do zmian strukturalnych w gospodarce światowej;
- stymulowanie poprzez politykę przemysłową lepszego wykorzystania potencjału gospodarki, zwłaszcza nowoczesnych czynników wytwórczych: wiedzy, informacji i talentu;
- poprawa warunków dla przedsiębiorstw o dużej wydajności produkcyjnej, zorientowanych na inwestycje i zdolnych do międzynarodowej konkurencyjności;
- umocnienie zdolności konkurencyjnej poprzez wspieranie badań i rozwoju, kooperacji i ułatwień w trakcie dostosowywania struktur⁴.

Według słów Antonia Tajaniego, wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej, komisarza ds. przemysłu i przedsiębiorczości: „Przemysł jest w sercu Europy i jest niezbędny, aby podjąć obecne i przyszłe wyzwania, które stoją przed naszą społecznością. Europa potrzebuje przemysłu, a przemysł potrzebuje Europy”⁵.

Przedmiotem polityki przemysłowej musi też być ochrona gałęzi schyłkowych oraz pomoc rządowa dla przedsiębiorstw lub branż przeżywających okresowe trudności.

W literaturze poświęconej analizie rozwoju gospodarki polskiej w ostatnim dwudziestolecu powtarza się pogląd o braku zarówno krótko-, jak i długookresowej polityki przemysłowej. Działania państwa w obszarze sektora przemysłu charakteryzuje w większości bieżące rozwiązywanie problemów.

O rozwoju przemysłu i kształtowaniu struktury produkcji decyduje mechanizm rynkowy, na który zasadniczy wpływ mają strategie działania korporacji międzyna-

⁴ <http://www.newtrader.pl/zasady-polityki-przemyslowej,536,uniaeuropejska.html>, 12.03.2011.

⁵ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/index_fr.htm, 17.03.2011 (tłumaczenie autora).

rodowych. Wniosek taki nasuwa się w wyniku analizy struktury eksportu, przeprowadzonej przez Krzysztofa Marczewskiego⁶. Struktura ta odzwierciedla strukturę produkcji przemysłowej i wskazuje tendencję obniżenia zdolności do generowania zarówno przez przemysł, jak i przez eksport wartości dodanej. Przemysł polski pochłania trzecią część nakładów na inwestycje, tworząc zaledwie piątą część PKB (tab. 2). Polityka przemysłowa powinna stać się ważną częścią spójnej strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a nie tylko stanowić długoterminową prognozę uwarunkowaną różnymi czynnikami⁷.

Tabela 2. Udział wybranych wskaźników dotyczących przemysłu w całości gospodarki narodowej (w odsetkach)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
Pracujący	22,9	23,1	22,8	21,0
Nakłady inwestycyjne	34,0	33,6	32,7	33,0
Wartość środków trwałych brutto	31,6	32,0	31,9	32,7
Wartość dodana brutto	21,7	21,4	21,4	21,7

Źródło: Rocznik Statystyczny Przemysłu 2009 i 2010, tabl. II, s. 38.

Składowym elementem strategii jest wyznaczenie obszaru preferencji polityki przemysłowej państwa, tj. obszarów, które zdaniem decydentów zasługują na szczególne wsparcie i promocję. Umożliwia to skoordynowanie i połączenie polityki przemysłowej, uwzględniającej preferencje strukturalne, z polityką innowacyjną i praktyką rozwoju nauki i postępu technologicznego⁸.

Założenia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski zostały sformułowane w Strategii Rozwoju Kraju 2007–2015 oraz w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia 2007–2013. Przygotowanie tych dokumentów zostało niejako wymuszone przez Strategię Lizbońską w 2005 roku i było niezbędne do uzyskania środków finansowych z Unii Europejskiej na lata 2007–2013. Analiza wartości sumarycznego indeksu innowacyjności dla gospodarki polskiej pokazuje bardzo wolny postęp w dziedzinie innowacyjności. Indeks ten w latach 2004–2009 wzrósł z 0,264 do 0,317, a więc o zaledwie 0,053, mimo znacznego tempa wzrostu gospodarczego w tym okresie⁹. W Strategii Rozwoju Kraju 2007–2015 nie określono jednak, podobnie jak w Strategii Lizbońskiej, zakresu, celów i metod ich realizacji dla polityki przemysłowej. Nie znalazły się w tym dokumencie żadne wytyczne dla polityki

⁶ K. Marczewski, *O polskim eksporcie w dobie globalizacji*, [w:] *O kształtowaniu ładu ekonomicznego*, red. E. Mączyńska, Z. Sadowski, PTE, Warszawa 2008.

⁷ U. Płowiec (red.), *Innowacyjna Polska w Europie 2020. Szanse i zagrożenia trwałego rozwoju*, PWE, Warszawa 2010.

⁸ A. Karpiński, *Studia nad przyszłością na świecie i w Polsce – doświadczenia i wnioski*, Komitet Prognoz Polska 2000 Plus przy Prezydium PAN, Biuletyn 2001, nr 2.

⁹ *Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.

przemysłowej zorientowanej na wzrost udziału produktów wysokiej i średniowysokiej techniki w produkcji sprzedanej przemysłu. Oznacza to, że zwiększone nakłady na gospodarkę i społeczeństwo wiedzy (czterokrotny wzrost do roku 2015 nakładów na B+R i wzrost odsetka osób z wyższym wykształceniem w grupie osób w wieku produkcyjnym o ok. 30%) nie przełożą się na innowacyjne efekty gospodarki¹⁰.

Koncepcje strategii rozwoju gospodarki polskiej sformułowane zostały w ramach prac Komitetu Prognoz Polska 2000 Plus przy Prezydium PAN w dokumencie „Strategia rozwoju Polski do roku 2020” oraz w pracach m.in. A. Karpińskiego, W. Janasza, A. Zielińskiej-Głębockiej, Z. Sadowskiego, J. Kotyńskiego. Wskazywano w nich cele i kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Polski i na tym tle – zadania także dla polityki przemysłowej państwa, choć polityka przemysłowa nawet i w tych badaniach nie znalazła pełnego miejsca.

Nie sposób przyjąć strategicznych kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego kraju bez merytorycznej i rzetelnej oceny efektów dotychczas prowadzonej polityki gospodarczej i bez zarysowania długookresowych tendencji i perspektyw rozwoju. Pozytywnie należy więc przyjąć Raport „Polska 2030” opracowany przez Zespół Doradców Strategicznych Prezesa Rady Ministrów w czerwcu 2010 roku. W Raporcie przedstawiono 10 głównych wyzwań stojących przed Polską, dokonano także wnikliwej analizy i oceny sytuacji społeczno-gospodarczej Polski oraz wytyczono kierunki zmian, zgodnych z wizją rozwoju zawartą w dokumentach Unii Europejskiej. Podstawowym zadaniem państwa określonym w tym dokumencie jest wspieranie procesów dyfuzji – tworzenie i ciągła aktualizacja skutecznych i efektywnych narzędzi wyrównywania poziomów potencjału rozwojowego i warunków życia. Rozwój społeczno-gospodarczy wymaga wysokiego tempa wzrostu gospodarczego, do osiągnięcia którego niezbędne jest zintensyfikowanie innowacyjności (tab. 3). Oczywiście trzeba wybrać dziedziny, w których gospodarka może być innowacyjna, i wskazać te, w których efektywność zapewni jedynie imitacja. To jest właśnie zadanie dla polityki przemysłowej. Silny pozytywny wpływ na wzrost gospodarczy ma eksport wysoko przetworzonych wyrobów zaawansowanych technologicznie.

Tabela 3. Udział wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej wyrobów w przemyśle

Wyroby [w %], których produkcję uruchomiono w latach				
2002–2004	2003–2005	2004–2006	2005–2007	2006–2008
20,9	22,1	18,1	14,7	15,8

Źródło: opracowano na podstawie Roczników Statystycznych Przemysłu 2009 i 2010, tabl. II, s. 38.

¹⁰ U. Płowiec (red.), wyd. cyt.

Zadaniem polityki przemysłowej jest też zapewnienie ścisłej współpracy nauki i gospodarki dla szybkiego transferu rezultatów badań naukowych do praktyki życia gospodarczego i społecznego.

Z analizy zarówno uwarunkowań profilu konkurencyjności, oceny obecnych przewag konkurencyjnych, jak i słabości wynika, że to, co jest dzisiaj przewagą, wymaga wzmocnienia, to zaś, co jest barierą, wymaga poprawienia. Najniższe oceny w skali 10-stopniowej otrzymują w ewaluacji Polski cztery obszary: infrastruktura (2,8), innowacyjność (3,2), otoczenie instytucjonalne (3,6), gotowość do absorpcji technologii (3,8)¹¹. Rozwój tych dziedzin jest przedmiotem podejmowania decyzji w ramach polityki przemysłowej. Raport „Polska 2030” wskazuje na niską produktywność pracy i kapitału. Poprawę w tym zakresie można osiągnąć w drodze zmian strukturalnych przemysłu, a nie kolejnych redukcji zatrudnienia. Jednym z ważniejszych czynników wzrostu gospodarczego 10 krajów Europy Środkowo-Wschodniej przed ich przystąpieniem do Unii Europejskiej w latach 1993–2005 był wzrost wydajności pracy w przemyśle, który we wszystkich badanych krajach był generowany głównie przez wzrost wydajności pracy, a nie przez wzrost zatrudnienia¹².

Raport „Polska 2030” przyjęć trzeba jednak jako płaszczyznę dyskusji nad przyszłym kształtem polskiej gospodarki i społeczeństwa wiedzy. Tak też przedstawiają Raport jego autorzy: „Raport jest podsumowaniem analizy dylematów rozwojowych stojących przed Polską, dylematów, których rozstrzygnięcie będzie miało podstawowe znaczenie dla dalszego rozwoju w perspektywie kolejnego pokolenia – 20 lat”¹³. Należy mieć nadzieję, że w wyniku dyskusji należyte miejsce w Raporcie znajdzie polityka przemysłowa.

Nieobecność pojęcia „polityka przemysłowa” w dokumentach dotyczących rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno Unii Europejskiej, jak i Polski ma swoje przyczyny. Polityka przemysłowa, podobnie zresztą jak inne dziedziny polityki makroekonomicznej, budzi wiele kontrowersji. Wpisuje się ona w nurt permanentnych dyskusji o roli państwa w gospodarce. I podobnie jak nie kwestionuje się konieczności czynnego udziału państwa w gospodarce, tak i uzasadnione jest prowadzenie polityki przemysłowej. Dyskutowane są natomiast jej cele, metody i narzędzia. Nie milkną głosy zwracające uwagę, że najlepszym i wystarczającym narzędziem regulacji przemysłu jest rynek. Polityka przemysłowa jest zatem niepotrzebna, a państwo powinno jedynie w wąskim zakresie wpływać na ten sektor poprzez narzędzia charakterystyczne dla innych polityk. W Polsce regulowanie sfery przemysłu przez państwo kojarzy się wciąż z systemem gospodarki centralnie planowanej.

A przecież polityka przemysłowa to sposób oddziaływania państwa na gospodarkę w celu pobudzenia jej innowacyjności, zwiększenia konkurencyjności w sto-

¹¹ Raport „Polska 2030”, s. 20.

¹² M. Próchniak, *Czynniki wzrostu gospodarczego w 10 krajach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1993–2005*, SGH, Warszawa 2009, niepublikowana praca doktorska; za: U. Płowiec (red.), wyd. cyt.

¹³ <http://www.zdp.kprm.gov.pl/index.php?id=1>, 9.03.2011.

sunkach międzynarodowych oraz poprawy efektywności wykorzystania posiadanych zasobów. Celem polityki przemysłowej jest również udział państwa w prowadzeniu i finansowaniu badań naukowych nad rozwojem gospodarki wiedzy oraz umożliwienie transferu innowacji i zaawansowanych technologii pomiędzy różnymi sektorami gospodarki. Polityka przemysłowa wpływa też na rynek pracy i poprzez to także na rynek edukacyjny. Wiąże się ściśle z rozwojem infrastruktury gospodarki oraz problemami środowiskowymi.

Polityka przemysłowa jest wynikiem międzynarodowego podziału pracy, ale też aktywnie wpływa na ten podział. Tę funkcję pełni polityka sektorowa polegająca na rozwoju sektorów i dziedzin o wyższej produktywności. Państwo interweniuje w rozwój poszczególnych dziedzin, sterując poprzez narzędzia interwencyjne ich rozwojem. W stosunku do niektórych dziedzin polityka sektorowa będzie polegać na zaniechaniu jakichkolwiek działań.

Polityka przemysłowa może też mieć charakter ogólny: podmiotowy i przedmiotowy. Charakter podmiotowy mają wspierające działania państwa skierowane do grupy podmiotów gospodarczych, natomiast w ujęciu przedmiotowym działania te skierowane są na grupy produktów. Problem wyboru podmiotowego i przedmiotowego zakresu interwencji jest kluczowy dla realizacji krajowej polityki przemysłowej.

Polityka przemysłowa ma charakter dynamiczny, a na jej cele, metody i narzędzia oddziałują zarówno czynniki zewnętrzne, jak i wewnętrzne. Polityka przemysłowa realizowana dziś w większości krajów kształtuje się głównie pod wpływem czynników zewnętrznych, takich jak globalizacja, liberalizacja handlu, intensywny postęp technologiczny.

Do głównych celów współczesnej polityki przemysłowej należy wspieranie postępu naukowo-technicznego, który decyduje o konkurencyjności produktów, wspieranie rozwoju tzw. przemysłów strategicznych, które dostarczają produktów na rynek światowy, produktów zawierających duży wkład wartości dodanej, opartych na nowoczesnych technologiach, a także ważnych dla obronności, np. informatyka,

Tabela 4. Przemysł na tle gospodarki narodowej, rok poprzedni = 100

Wyszczególnienie	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Pracujący w gosp. narodowej, w tym w przemyśle	99,4 96,2	97,8 94,8	99,5 98,8	99,6 100,8	101,3 99,8	102,6 103,4	104,2 104,4	101,9 99,3	98,2 94,5
Nakłady inwestycyjne, w tym w przemyśle	90,5 95,8	90,0 92,0	100,6 100,3	106,5 109,5	107,7 106,4	116,8 113,7	120,4 118,5	110,7 109,6	99,2 93,4
Wartość środków trwałych brutto, w tym w przemyśle	102,7 102,4	102,3 102,5	101,8 102,0	102,2 102,3	102,4 103,4	102,8 103,6	103,4 103,7	103,8 104,8	103,4 104,0
Prod. Kraj. Brutto, w tym wart. dodana brutto w przemyśle	101,2 99,2	101,4 99,5	103,9 107,4	105,3 110,0	103,6 103,5	106,2 110,0	106,8 110,1	105,1 106,8	101,7 99,7

Źródło: opracowano na podstawie Roczników Statystycznych Przemysłu 2009 i 2010, tabl. II, s. 38.

biotechnologie, badania i technologie kosmiczne, przemysł lotniczy, energia atomowa. Celem współczesnej polityki przemysłowej może być też restrukturyzacja przemysłów tradycyjnych (wydobywczego, energetycznego, hutniczego, tekstylnego) oraz pobudzanie i restrukturyzacja przemysłu w regionach opóźnionych w rozwoju, przemysłów „szybkowych” zwłaszcza na terenach zagrożonych bezrobociem strukturalnym¹⁴.

W tabeli 4 przedstawiona została dynamika wskaźników charakteryzujących polski przemysł w latach 2001–2009.

Podsumowując, stwierdzić należy, że:

- nie może istnieć dobrze funkcjonująca gospodarka bez silnego przemysłu, przemysł jest motorem rozwoju innych sektorów;
- nie ma silnego przemysłu bez silnego rynku, konkurencji międzynarodowej i aktywnej polityki państwa;
- nie ma teraźniejszości, a tym bardziej przyszłości dla przemysłu niewpisującego się w zrównoważony rozwój;
- nie ma przyszłości dla przemysłu niegenerującego innowacji i wykorzystania wiedzy oraz talentu jako czynników wytwórczych.

Literatura

- Gallois L., *Pour une nouvelle ambition industrielle française et européenne*, „Problèmes économiques” 2010, nr 3007.
- Janasz W. (red.), *Zarys strategii rozwoju przemysłu*, Difin, Warszawa 2006.
- Karpiński A., *Studia nad przyszłością na świecie i w Polsce – doświadczenia i wnioski*, Komitet Prognoz Polska 2000 Plus przy Prezydium PAN, Biuletyn 2001, nr 2.
- Marczewski K., *O polskim eksporcie w dobie globalizacji*, [w:] *O kształtowaniu ładu ekonomicznego*, red. E Mączyńska, Z. Sadowski, PTE, Warszawa 2008.
- Nowa polityka przemysłowa: tworzenie warunków dla rozkwitu produkcji*, IP/05/1225.
- Płowiec U. (red.), *Innowacyjna Polska w Europie 2020. Szanse i zagrożenia trwałego rozwoju*, PWE, Warszawa 2010.
- Próchniak M., *Czynniki wzrostu gospodarczego w 10 krajach Europy Środkowo-Wschodniej w latach 1993–2005*, SGH, Warszawa 2009, niepublikowana praca doktorska.
- Raport „Polska 2030”.
- Rocznik Statystyczny Przemysłu 2009 i 2010.
- Rocznik Statystyki Międzynarodowej 2009, GUS, Warszawa 2010, tabl. 24(27).
- Strategia Rozwoju Kraju 2007–2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2007.
- Wdrażanie wspólnotowego programu lizbońskiego: Ramy polityczne dla wzmocnienia przemysłu UE – w kierunku bardziej zintegrowanego podejścia do polityki przemysłowej Komunikat Komisji Wspólnot Europejskich z 5.10.2005 COM(2005) 474.
- http://ec.europa.eu/enterprise/policies/industrial-competitiveness/industrial-policy/index_fr.htm.
- <http://www.newtrader.pl/zasady-polityki-przemyslowej,536,uniaeuropaeska.htm>.
- <http://www.zdp.kprm.gov.pl/index.php?id=1>.

¹⁴ W. Janasz (red.), *Zarys strategii rozwoju przemysłu*, Difin, Warszawa 2006.

ROLE OF INDUSTRIAL POLICY IN POLISH AND THE EUROPEAN UNION SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT STRATEGY

Summary: Industrial policy like other macro-economic policies tends to be controversial. This policy leads to never ending talks over the role of state in economy. And as the active role of state is not questioned, the industrial policy shares the same conclusion. However, aims, methods and tools do not reach such a common understanding. The lack of industrial policy guidelines in papers related to both the European Union and Poland socio economic development is justified though. There is a common understanding that the best and sufficient control tool for industry is free market. A formal industrial policy appears not to be compulsory and a state should manage its industry sectors with other than industrial policy tools. One of the main aims of modern industrial policy is the technical and scientific development inducement which drives high added value products competitiveness, such products requesting high level technologies. Without such an active industrial policy, a robust industry cannot exist, and without it the economy simply does not work properly.

Keywords: industrial policy, economy, innovation.